

Dvojí Rubikon [1988]

Jsou náhody, jimiž se vyjeví něco podstatného, i to možná náleží ke „lsti rozumu“, o které kdysi mluvil Hegel. A taková náhoda poskytla čtenářům RP v jednom dni projev Michaila Gorbačova, udávající směr příprav na červnovou konferenci KSSS, a článek o vztahu mezi státem a církvemi, podepsaný Václavem Doležalem. V Sovětském svazu chtějí usilovat o to, „aby se v maximální míře stimulovala iniciativa a samostatnost lidí, aby byla překonána jejich pasivita, občanská netečnost, apatie, nesamostatnost myšlení a všechny tyto přímé pozůstatky byrokratického stylu řízení“. U nás však, když se iniciativa několika katolických laiků setkala s masovou podporou v římskokatolických řadách, jsou čtenáři upozorňováni na to, že „akce není organizována církví“ a že „naprostá většina ordinářů“ se od ní distancovala (škoda, že nejsou uvedena čísla, mluvila by sama za sebe). Z Moskvy slyšíme:

„Demokratičnost, důvěra k lidem, tolerantnost k nezvyklým jevům, k hledání nových cest, kompetentnost, dobrá vůle, povzbuzování iniciativy a novátorství, podpora talentů“ – a u nás: „Akce sama se zrodila dosti bizarně – jako iniciativa jistého pana Navrátila...“ – „ve skutečnosti šlo o dílo několika málo jednotlivců“. A mohli bychom dost dlouho pokračovat.

Kdo sledoval trochu vnímavěji život věřících v našich zemích, tomu nemohlo ujít, že v posledních letech docházelo a dochází k významnému pohybu a proměnám. Pozornost vzbudila zvýšená návštěva bohoslužeb zejména v katolických chrámech a také účast mladých. Ještě nápadnějším jevem byly různé mimořádné akce, jako masová přítomnost věřících na některých poutních místech, stále ještě probíhající podpisová akce, v níž statisíce věřících dávají výraz svému přesvědčení, že je už na čase řešit problémy, jež se nahromadily v důsledku léta trvajících nezákonných postupů, diskriminujících křesťany (a vůbec jinak než marxisticky a komunisticky smýšlející občany). Lidé se chopili iniciativy (jinak než iniciativou několika lidí nic nového vzniknout přece nemůže) a další je podpořili svým podpisem. A ihned se jako první ozvali mluvčí právě těch kruhů, které nesou hlavní odpovědnost za celkově neutěšenou situaci naší společnosti a zejména za obrovský úpadek kulturního, ideového a duchovního života, z něhož byli a stále ještě jsou vylučováni křesťané všech vyznání a nábožensky orientovaní lidé a také vynikající kulturní tvůrci a vědeckí pracovníci, z nichž mnozí byli a někteří dosud jsou přesvědčenými marxisty. Ale právě na adresu takových, jako je autor z RP, řekl vůdce sovětských komunistů: „Jestliže rozhodně upouštíme od příkazových administrativních metod v hospodářství, pak obdobné metody v duchovním pokroku společnosti jsou tím nepřijatelnější.“

Všichni signatáři nejnovější akce katolických laiků se přihlásili svým činem nejen k „dílu duchovní obnovy“, rozvrženému na deset let a vyhlášenému společným pastýřským listem českých a moravských biskupů a administrátorů, ale také – a právě to je třeba ocenit nejpozitivněji – k dílu společenské a politické přestavby, o které se někteří naši byrokrati už naučili ledacos papouškovat, ovšem tak, aby přestavbu zbavili skutečného ostrří a aby mohli pokračovat ve svých zastaralých metodách nerušeně dál. Jen tak je možné, aby na výslovný poukaz, že i v socialistických zemích to jde ve vztahu k církvím jinak, se někdo náhle začal odvolávat na naši odlišnost a národní specifiku. Naši katolíci překročili svůj Rubikon. Ale „činitelé“ se zatím čisté vody štítí.